

Tainele Parcului
Național
Cris-Mures
(Körös-Maros)

Caiet de activități pentru tinerii ecologiști

Redactor: Körömi Krisztina, Molnár Géza, Rimavecz Kinga

Redactorul publicației: Kiss Maja

Grafică: Kóky Szabolcs, Kiss Maja, Zsoldos Márton

Fotografii: Danyik Tibor, Deli Tamás, Jakab Gusztáv, Kalotás Zsolt, Marik Pál,

Motkó Béla, Pósvai György, Rómerné Bóta Viktória, Sallainé Kapocsi Judit,

Szél Antal István, Dr. Tirják László, Tóth Tamás József

Editor: Dr. Tirják László

Direcțiunea Parcului Național Criș-Mureș

5540 Szarvas, Anna-liget 1.

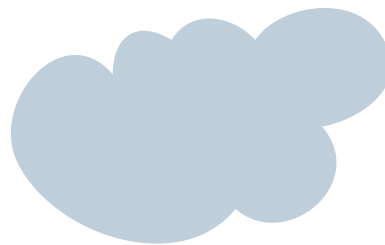
+36 66 313 855

kmnp@kmnp.hu

www.kmnp.hu

Realizat în cadrul programului Interreg
V-A România-Ungaria Natura 2000

2020
Szarvas

Tainele Parcului Național Criș-Mureș (Körös-Maros)

Ai mai vizitat vreodată Parcul Național Criș-Mureș?

Nici n-ai crede câte lucruri captivante se ascund în peisajul ce pare monoton la prima vedere! Pajiștile sărăturate și cele formate pe loess, râurile și lacurile, mlaștinile și pustele cu arbori, crângurile misterioase ascund nenumărate minuni!

Ești pregătit să cunoști secretele bine
tănuite ale ariilor protejate?

Urmează-ne și vei putea descoperi,
jucându-te, comorile naturale ale
Parcului Național Criș-Mureș!

Natura 2000

Vietățile nu cunosc granițele ariilor protejate create în mod artificial de om, nici pe cele ale diferitelor țări, de aceea și protejarea lor este posibilă doar transfrontalier, prin aportul mai multor țări. Un exemplu în acest sens este rețeaua Natura 2000, care are grijă de multe specii importante și de habitatele acestora.

Câte specii Natura 2000 găsești în caiet? Ștampiluțele te ajută în căutare!

Convenția Ramsar

Convenția Ramsar este cea mai semnificativă în ceea ce privește protecția apelor sălbatice ce oferă păsărilor de apă care migrează an de an posibilitatea de a cloci, a se hrăni, a se reproduce și a se odihni..

Unde sunt, în Parcul Național Mureș-Criș astfel de râuri sălbatice? Ștampiluțele te ajută în căutare!

Parcului Național Criș-Mureș

Spații prezentate

SI

Centrul de vizitare pentru
protejarea dropiei
Sterbetz István

GPS: N: 47° 04' 53.03"
E: 20° 55' 51.10"

K

Parcul cu Animale
Korosvolgy

GPS: N: 46° 51' 29.39"
E: 20° 31' 31.57"

B

Cuibul de păsări din
Biharugra

GPS: N: 46° 58' 32.40"
E: 21° 38' 28.89"

M

Muzeul Migrației Păsărilor

GPS: N: 46° 29' 02.24"
E: 20° 39' 06.37"

Arii protejate și trasee tematice

1. Kis-Sárrét

Traseul tematic din lunca Sző
N: 46° 58' 32.40" E: 21° 38' 28.89"

2. Pusta din Mágor

Traseul tematic pusta din Mágor
N: 46° 56' 23.12" E: 21° 12' 48.03"

3. Pusta din Kígyós

Traseul tematic pusta din Kígyós
N: 46° 35' 56.47" E: 21° 04' 58.33"

4. Pusta cu arbori din Bélmegyer

5. Pajiștile pe loess din Tompapuszta

6. Pustele din Dévaványa și Ecseg

Traseul tematic din Réhely
N: 47° 04' 53.03" E: 20° 55' 51.10"

7. Lunca Crișului

Traseul tematic din Halásztelek
N: 46° 54' 44.12" E: 20° 33' 41.51"

Traseul tematic acvatic Pescărușul albastru
N: 46° 51' 29.39" E: 20° 31' 31.57"

8. Cserebökény

9. Lacul Alb din Kardoskút

10. Pajiștile seculare din Tatársánc

11. Pajiștile pe loess din Csorvás

12. Lunca Mureșului

Traseul tematic din Bökény
N: 46° 09' 24.66" E: 20° 39' 39.19"

13. Pustele din Csanád

Kis-Sárrét

RAMSAR

În vecinătatea zonei Kis-Sárrét se află Munții Apuseni, care, atunci când e vreme bună, se văd cu ochiul liber. Speciile de munte care provin de acolo diversifică habitatul zonei.

Mlaștini în care sute de mii de păsări, buhai de baltă cu burta roșie și broaște verzi susțin recital după recital, puzderie de pești, păduri de trestii, covoare de orhidee... O astfel de imagine ne încântă ochii și auzul în zilele când Kis-Sárrét nu fusese încă aproape complet deshidratat și drenat de activitatea umană. Astăzi, sistemul de heleșteie, care a luat locul fostelor mlaștini și ape sălbatice, mai păstrează o bună parte din fauna și flora specifice ținutului.

vidră

broască-testoașă europeană de baltă

liliac cu urechi scobite (liliac cărămiziu)

triton cu creastă dobrogean

țânțar

libelulă

rac

melc de livadă

larvă de libelulă

pește

Ce mănâncă fiecare animal? Leagă animalul cu tipul de mâncare corespunzător!

Pe vremuri, în stufărișul ce însoțea apele și prin smârcurile ținutului se aventurau doar oamenii mlaștinilor. Aceștia pescuiau, vânau, culegeau, trăiau tot timpul anului pe malul mlaștinilor, al apelor bogate în viețuitoare. Ei luau de la natură doar strictul necesar, cât să nu îi cauzeze nici un rău.

Încearcă să treci prin labirintul acvatic până la coliba ta!

Cu care specie de Indicator Natura 2000 din cele patru de mai jos te-ai întâlni pe drum?

buhai de baltă cu burtă roșie

egretă mare

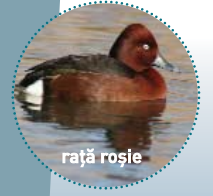
țipar

broască-testoașă europeană de baltă

Heleșteiele din Biharugra au fost întotdeauna zonele preferate ale zecilor de mii de găște și rațe sălbatice ce migrează primăvara și toamna, dar și ale păsărilor limicole (de mal). *Caută denumirea a 14 păsări care sunt cu toate speciile de Indicator Natura 2000!*

G	W	T	L	F	G	H	X	J	I	N	X	M	W	E	Z	T	O	L	S
I	R	D	G	J	R	Ă	M	F	S	Q	I	L	D	Q	R	R	O	S	T
A	T	Y	N	Ă	Q	F	R	M	S	R	A	ț	A	R	O	ș	I	E	Ă
A	K	Q	U	W	S	V	F	L	ț	X	S	A	N	O	X	E	G	F	R
M	R	O	Y	F	X	C	G	V	I	I	H	M	Z	A	P	Y	S	L	C
Q	Q	R	B	P	Y	T	A	M	F	ț	G	F	Y	Q	E	Z	V	V	U
M	T	A	Y	Q	O	N	C	C	E	C	A	Ă	V	M	K	W	F	I	L
T	I	B	Y	G	N	F	Q	O	U	X	O	M	N	C	S	Z	Z	P	D
Q	I	R	D	N	W	X	T	U	B	G	D	D	A	U	O	W	U	L	E
J	P	A	W	E	I	C	B	O	H	H	Ă	C	A	R	ș	M	A	O	N
W	B	A	R	Z	Ă	N	E	A	G	R	Ă	T	N	L	E	U	C	O	O
E	E	S	S	S	M	V	O	G	W	D	Z	I	R	V	B	C	L	O	A
M	S	C	V	H	O	G	C	W	G	T	L	T	G	O	F	U	P	L	P
I	Q	H	S	T	Ă	R	C	U	L	R	O	ș	U	Q	ș	X	L	H	T
K	I	U	P	I	ț	I	G	O	I	U	L	D	E	S	T	U	F	W	E
E	L	I	L	O	P	Ă	T	A	R	U	L	Y	H	J	M	B	D	K	H
H	P	X	P	W	L	G	Ă	S	C	A	D	E	V	A	R	Ă	S	K	U
A	R	N	N	A	F	B	U	H	A	I	U	L	D	E	B	A	L	T	Ă
P	E	S	C	Ă	R	A	ș	U	L	A	L	B	A	S	T	R	U	U	X
P	K	S	N	N	G	Ă	R	L	I	ț	Ă	M	I	C	Ă	R	C	R	N

Populează mlaștina cu marsilea (trifoi de baltă)!

Trăiește în mlaștini, pe terenuri pășunate sau mocirloase, seamănă cu trifoiul cu patru foi, dar nu fac parte din aceeași familie, pentru că aparține grupului botanic al plantelor vasculare (Pterydophyta), adică este o ferigă și se reproduce cu ajutorul sporilor.

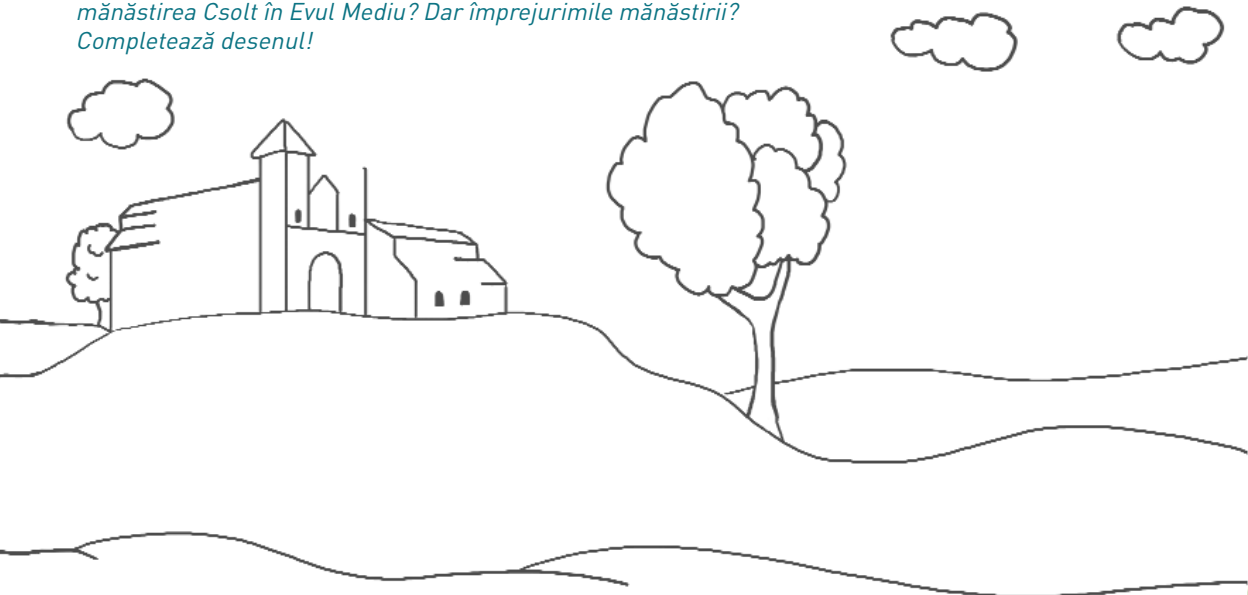
Pusta din Mágor

Este o zonă dublu protejată, fiind atât un sit arheologic, cât și unul natural.

Movila de la Mágor este unul dintre tell-urile (movilele pe care/ sub care au existat așezări) cele mai cunoscute din Neolitic – Epoca bronzului.

Acest loc tainic nu e doar un mediu natural mirific, ci ne prezintă, totodată, istoria a peste 10 000 de ani, din perioada când omul neolitic își îmbunătățise condițiile de viață. Movila dublă de la Mágor și rămășițele așezării preistorice din împrejurimile acestuia, dar și vestigiile mănăstirii Csolt din perioada arpadiană, cunoscută în toată lumea, se ascund umil în îmbrățișarea pajiștilor protejate ce se-nșiruie de-a lungul Brațului Mort al Crișului Repede.

Tu cum îți imaginezi că arăta în întreaga ei pompă de altădată splendida mănăstirea Csolt în Evul Mediu? Dar împrejurimile mănăstirii? Completează desenele!

Cristeul de câmp este una dintre speciile cel mai greu de observat dintre păsările luncilor. Cel mai adesea, poți să îți dai seama că se află în apropiere doar pe baza sunetelor pe care le scoate. Numele ei științific în limba maghiară provine de la aceste sunete. Este o pasăre strict protejată.

Numără câți cristei de câmp și câte cuiburi există pe șes!

Din cauza habitatelor naturale tot mai puține, cristeul de câmp, odinioară un locuitor specific al Pustei din Mágor, astăzi a dispărut aproape în totalitate.

Știi că?

cristel de câmp mascul, după întoarcerea din Africa, ocupă un teraniu de mărimea a 10 terenuri de fotbal, pe care îl protejează cu sunetele scoase, ce pot fi auzite și noaptea.

NATURA 2000

cristel de câmp

Protejează și tu natura, astfel încât cristeul de câmp și multe alte specii deosebite să își găsească noi habitate!

Știi că?

Este un tip de iarbă cu mustăți deosebit de lungi (poate ajunge până la 15 cm) și este o raritate în țara noastră. Conform cercetătorilor, este una dintre primele cereale cultivate.

iarba meduzei (Taeniatherum caput-medusae)

iarba meduzei este curiozitate a pajiștilor mai uscate.

NATURA 2000

Pălămidă

Pălămidă, o plantă nativă panonică, este o plantă protejată a mlaștinilor sărăturate.

Pusta din Kígyós

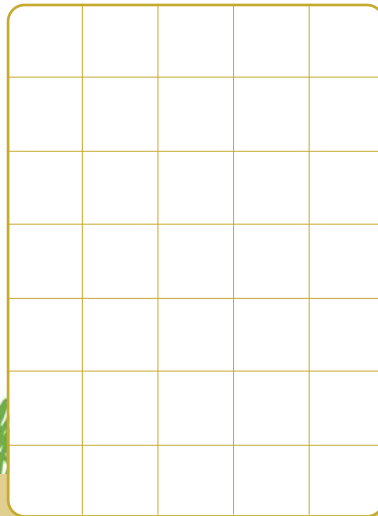
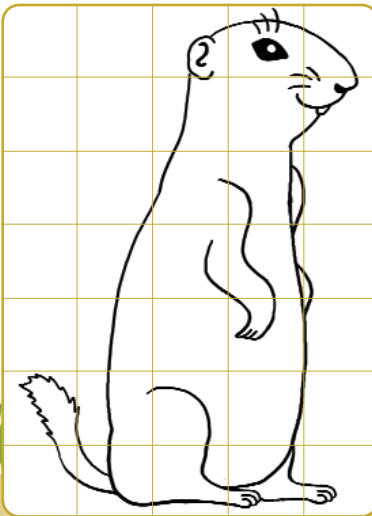
Aici se găsește o populație stabilă de dihuri de stepă, Acestea sunt animale foarte rare.

Pusta ne prezintă un peisaj variat. Care înglobează puste sărăturate, ape stătătoare, terenuri mlăștinoase, dar și păduri de stejar pendunculat. Nu e de mirare că prezintă atracție în vederea formării de așezări umane, lucru dovedit de nenumăratele movile răspândite de-a lungul Pustei Kígyós, existente și astăzi. Giuvaerul zonei este castelul nobiliar construit de ilustra familie Wenckheim.

Încearcă să copiezi popândăul cu ajutorul grilei!

Populația de popândăi depinde în mare parte de pășune, care menține mărimea corespunzătoare a ierbii pajiștilor, pe când șoimul dunărean, de hrana lui preferată, de popândău.

Potrivește tipurile de habitat specifice Pustei Kígyós cu speciile trăiesc acolo!
Scrive numerele în căsuțele corespunzătoare!

1. Pădurea Kígyós
2. Mlaștina sărăturată Nagy-gyöp
3. Pajiștea sărăturată din Pusztá Apát

☐ degetele mortului			☐ pătlagină	
☐ tarantulă românească		☐ piciorong		☐ ciocnitoare de stejar
			☐ stejar endunculat	

Rezolvând anagrama, poți afla cu ce scop au fost construite în vechime movilele cunice. Imaginile te pot ajuta!

Știi că?
Movilele cumanice nu au fost construite de către cumani, ci de popoarele care au trăit aici cu câteva mii de ani înaintea lor. În Pusta Kígyós există peste 50 de astfel de movile, iar în Marea Câmpie Ungară mai multe mii.

GAN GOR L TU MU DE MO TAR VILĂ HO L T EL

Așează în ordine silabele și vei găsi numele unei insecte rare!

mă nul cro ito rat mar

Știi că?
Larva croitorului marmorat, care este o insectă strict protejată, se dezvoltă doar în mlădița miruței.

Mare parte a populației se găsește în zona Criș-Mureș.

Înflorește începând cu luna mai. Se găsește mai ales în răzoarele de pe marginile drumurilor. 30-80 cm

Castelul Wenckheim
În grădina franțuzească și în parcul englezesc, ce se întind pe o suprafață de 25 de hectare, pot fi admirate diverse plante.

Pusta cu arbori din Bélmegyer

Existența a nenumărate viețuitoare, de exemplu, a rădaștei și a croitorului mare de stejar, depinde de tipul de habitat foarte rar al pustiului cu arbori din Marea Câmpie Ungară.

crotorul mare de stejar

În țara noastră, cea mai numeroasă populație de stejăriș de nisip – care este cel mai răspândit în Transtisa – se află în Pusta cu arbori din Bélmegyer. Apariția stejărișului de nisip este un subiect de controversă până astăzi în mediul cercetătorilor. Poate fi influențată de secetă, salinitatea solului, dar și de nivelul apelor freatice, care, primăvara este mai ridicat, iarna mai scăzut. Aici nu se formează păduri închise în totalitate, de multe ori acestea fiind despicate de luminisuri pline de flori de câmp, formate pe terenuri sărăturate.

Știi că?

Pe solurile sărăturate ale Marii Câmpii Ungare, stejarii pendunculați cresc foarte încet și nu depășesc înălțimea de 15 m.

Știi că?

Furnicile au un rol deosebit de important în răspândirea semințelor brebenelelor, deoarece semințele sunt utilizate cu mare drag de furnici pe post de „conserve de proteine”. Le cară în mușuroaie, unde încolțesc în condiții corespunzătoare.

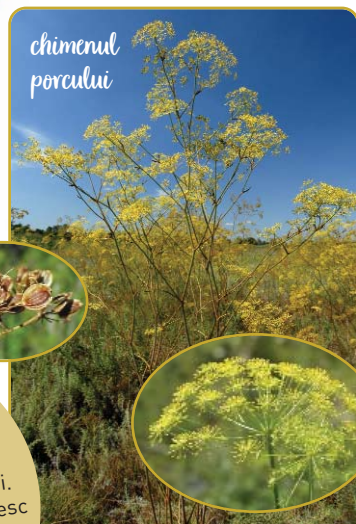

molia buhă

Știi că?

Larva moliei buhă se dezvoltă în mlădița și în rădăcina plantei noastre protejate, chimenu porcului. Cosirea lăstarilor care înfloresc nu este o problemă catastrofală pentru plantă, dar distruge molia buhă.

chimenu porcului

Înflorește din iulie până la începutul toamnei.
50-180 cm
Poate atinge înălțimea unui adult!

În Pusta cu arbori din Bélmegyer există nenumărate specii de arbori și arbuști. Aceștia doresc să se prezinte. Încearcă să le ghicești după autocaracterizare!

1. ulm de câmp

Mă recunoști ușor după frunza mea acuminată (cu vârful ascuțit), care are marginile dublu serate (margini dințate).

2. păducel

Nici n-ai crede, dar fac parte din familia trandafirilor! Primăvara mă poți admira în toată pompa mea, căci sunt plină de flori albe. Toamna mi se coc roadele, care au formă de măr roșu și mărimea unor boabe.

3. păr sălbatic (păduț)

La sfârșitul verii – toamna, poți descoperi printre frunzele mele rotunjoare fructul meu foarte gustos, care este rotund, verzui, de mărimea unor nuci.

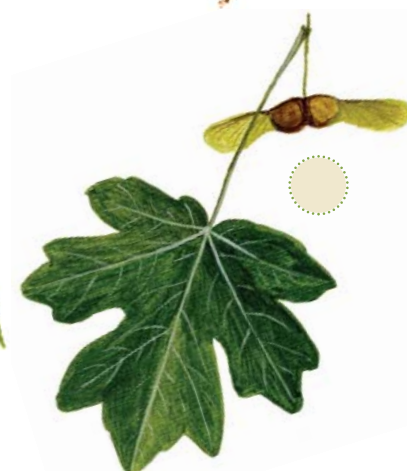
4. jugastru

Fructele mele sunt asemenea unor fluturi cu aripile întinse, orizontale. Toamna cad învârtindu-se ca niște elice. Prinse de vânt, zboară până hăt departe.

5. stejar pendunculat

Numele l-am primit după ghida care are o codiță.

6. porumbar

Sunt un arbușt înrudit cu prunul, lucru trădat și de fructele mele negru-albăstrui, rotunde, de forma unor boabe. Numeroase ființe găsesc adăpost în tufișurile mele cu spini, care reprezintă protecție.

brebenel

Pajiștile pe loess din Tompapuszta

Pajiștile pe loess din Tompapuszta sunt cutia de bijuterii a Parcului Național Criș-Mureș. Este o mică oază închisă de terenuri arabile cu ajutorul căreia ne putem imagina cum era cândva Platoul de loess Békés-Csanád. Acesta, înainte de intervenția omului, fusese bogat în diferite specii de plante și animale.

Pe pajiștile pe loess pot exista chiar mai multe sute de specii de plante și animale pe un kilometru pătrat. Numărul poate concura cu bogăția pădurilor tropicale.

hârțog european

Odată cu venirea primăverii, aici întâlnim nenumărate specii de fluturi!

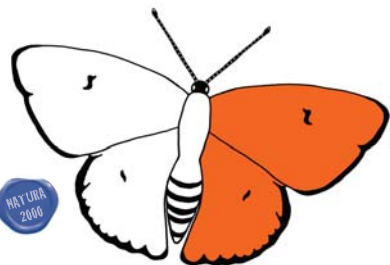
fluturile mărilor lupului

Numele și l-a primit de la planta pe care își depune ouăle în mod exclusiv – mărlul lupului. Acolo i se dezvoltă omizile. Nu este o specie foarte răspândită de fluture. Este un fluture de dimensiuni mari, are 5-6 cm.

ochi de păun de zi

Cel mai cunoscut fluture european diurn este o prezență frecventă a pajiștilor de loess înflorite. Ochiurile îl ajută împotriva dușmanilor: la deschiderea bruscă a aripilor, păsările se sperie de el.

fluture roșu de mlaștină

Masculii acestei specii de fluture foarte decorativ au toate cele patru aripi de un roșu-aprins.

bondarul de argilă

Pe tulpina solovârfită (bundița-vântului) vara florile roz se deschid pe mai multe trepte, atrăgând ca un magnet fluturii și bondarii de argilă. Organismul bondarului de argilă s-a adaptat perfect la floarea labiată (de forma unei pâlnii).

solovârfită (bundița-vântului)

Pajiștile pe loess din Tompapuszta reprezintă una dintre ariile în care poate fi găsit orbetele, acest animal cu un mod de viață atât de deosebit. Momentan, în Ungaria este prezent doar în câteva locuri.

Ajută orbetele să ajungă de la cuibul lui subteran la plantele care îi asigură hrana!

orbete mic (cățelul pământului)

mușuroi

depozit de hrană

groapă de excremente

cuib

Onthophagus kindermanni (o specie de scarabaciu / gândac de bălegar)

Știi că?

Gândacii de bălegar se hrănesc cu excrementele rozătoarelor, iar specia Onthophagus kindermanni mai ales cu excrementele orbeților.

Galeriilor lor pot ajunge până la 100 de m, iar galeria cea mai adâncă cunoscută se găsește la 4 m sub pământ.

Știi că?

Orbetele este total orb se orientează în spațiu prin folosirea ultrasunetelor, la fel ca delfinii sau liliicii. Orbetele emite vibrații și recepționează ecourile emise de obstacole.

omida fluturului cap-de-mort

Fluturile cap-de-mort este cea mai mare specie de fluturi din țara noastră. Cu aripile deschise poate măsura până la 13 cm. Și omida ei este deosebit de mare.

Știi că?

Această specie foarte rară de coșă trăiește exclusiv în Bazinul Carpatic. Poate fi găsit în foarte puține locuri din Ungaria, printre care aici, în această pajiște pe loess.

coșă de munte

Pustele din Dévaványa si Ecseg

Pe suprafața parcului nostru aici și-a făcut pentru prima oară cuib acvila de câmp, în 2002.

Aici se găsește cea mai mare populație de dropii din țara noastră.

pui de dropie

Este o specie strict protejată, valoarea ei naturală fiind de un milion de forinți.

Are doar trei degete!

Dropia (Otis tarda) este pasărea zburătoare cea mai mare din Europa.

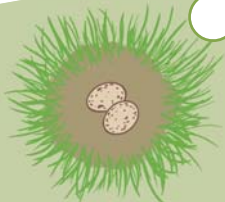
Știai că?

În aceste puste trăiește cea mai mare populație de dropii din Europa Centrală, iar pasărea este stema Parcului Național Criș-Mureș. Aceasta este pusta sărăturată protejată cu suprafața cea mai întinsă de pe teritoriul parcului. Aici șerpuiește și râul Hortobágy-Berettyó, unul dintre acele râuri rare care au secțiuni ce nu au fost supuse amenajărilor. Astfel, s-au putut păstra nenumărate valori ale lumii apelor. Una dintre curiozitățile strict protejate ale ariei o reprezintă rămășițele de șanț vechi de peste 3000 de ani, numite Șanțul Dracului (Ördögárok). Se crede că a fost construit de sarmați. Suprafața pusteii, care nu a fost niciodată arată, este adăpostul plantelor de puste pe loess, foarte rare.

Pune în ordine cronologică cercurile, de la perioada de împerechere (de rotit) în primăvară la hrănirea din timpul iernii!

1 Pentru perioada de împerechere dropia crește penaj ornamental și mustăți, care sunt, de fapt, pene modificate.

Dropia nu își face cuib, doar o mică adâncitură în pământ.

larna, cea mai importantă sursă de hrană a lor sunt frunzele verzi care supraviețuiesc anotimpului.

Puii își părăsesc cuibul aproape imediat după naștere, urmându-și mama.

Toamna se pregătesc de iarnă, formând grupări.

Zona Hortobágy-Berettyó și luncile sale, unde coturile râului formează cotloane mari, este deosebit de valoroasă.

Potrivește desenele cu denumirile speciilor!

boarță (boarcă)

știucă

roșioară

lin

În lunile martie-aprilie începe spectaculosul ceremonial nupțial (de curtare) al dropiilor, perioada de împerechere (de rotit), când, în general în zori sau după-masa târziu, pe teritoriul ocupat, cocoșul, într-un joc al curtării inegalabil, încearcă să atragă femelele.

Își umflă punga din jurul gâtului, în care sunt în stare să pompeze până la 5-6 litri de aer, își strânge penele din coadă și le dă pe spate, lasă aripile la sol în formă de Z, acestea devenind încordate spre partea posterioară, iar penele albe din jurul cotului le acoperă pe cele arămii. Și se plimbă astfel, „împăunându-se”.

nijă-de-toamnă

Este o specie caracteristică terenurilor sărăturate. Este o plantă protejată. Înflorește din iulie până în septembrie, are o înălțime de 25-100 cm.

crinul de Radnor

Are diferite denumiri, de exemplu, Steaua din Betleem, Steaua din Betleem a Galilor sau ceapa-ciorii. Este un tip de crin care înflorește în martie. Este o specie protejată. În Ungaria, primele exemplare au fost identificate la marginea satului Ecsegfalva, în Șanțul Dracului, în 2004.

Lunca Crișului

Lunca Crișului Triplu este zona protejată cea mai lungă, fiind însoțită de crânguri formate din salcie și plop, din care se înalță cântecul păsărilor, pășuni bogate, valoroasele brațe moarte, izolate natural sau artificial.

Palingenia longicauda este cea mai mare rusalie (efemeropteră, efemeră, efemeridă) din Europa, ajungând să măsoare până la 12 cm. În stare larvară trăiesc 3-5 ani, pe când adulții trăiesc doar câteva ore, maximum 2-3 zile.

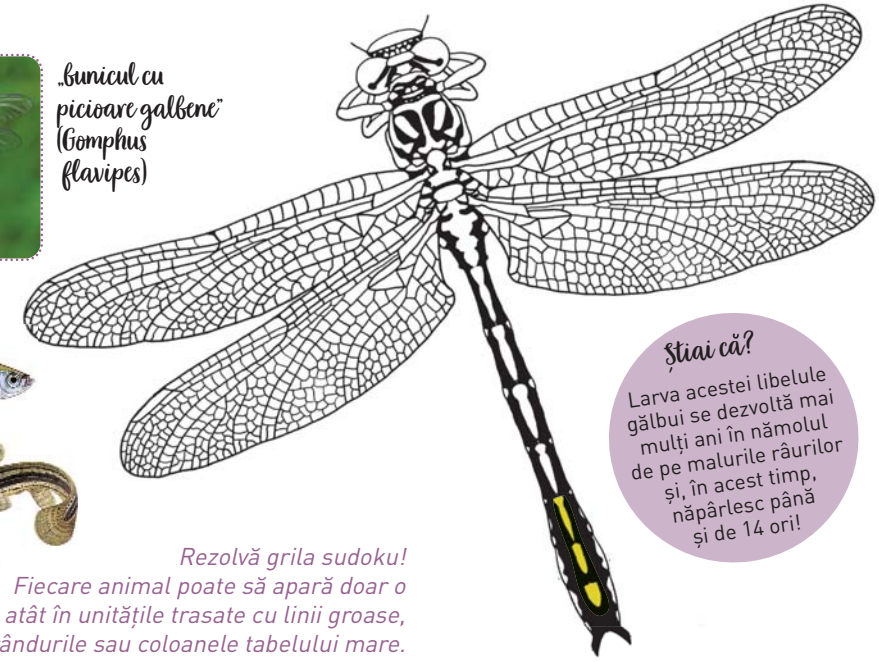

Rusalia trăiește

Știi că?
Rusalia trăiește mai ales în bazinul hidrografic al Tisei.

„bunicul cu picioare galbene” (Gomphus flavipes)

Știi că?
Larva acestei libelule gălbui se dezvoltă mai mulți ani în nămolul de pe malurile râurilor și, în acest timp, năpârlesc până și de 14 ori!

plaușcă

țipar

Rezolvă grila sudoku!
Fiecare animal poate să apară doar o singură dată atât în unitățile trasate cu linii groase, cât și în rândurile sau coloanele tabelului mare.

Ce crezi, care animal viețuitor în aria Crișului a construit această locuință fantastică?

Vegetația aflată de-a lungul apelor, dacă nu este influențată de activitatea umană, crește într-o anumită ordine, pornind de la marginea apei.

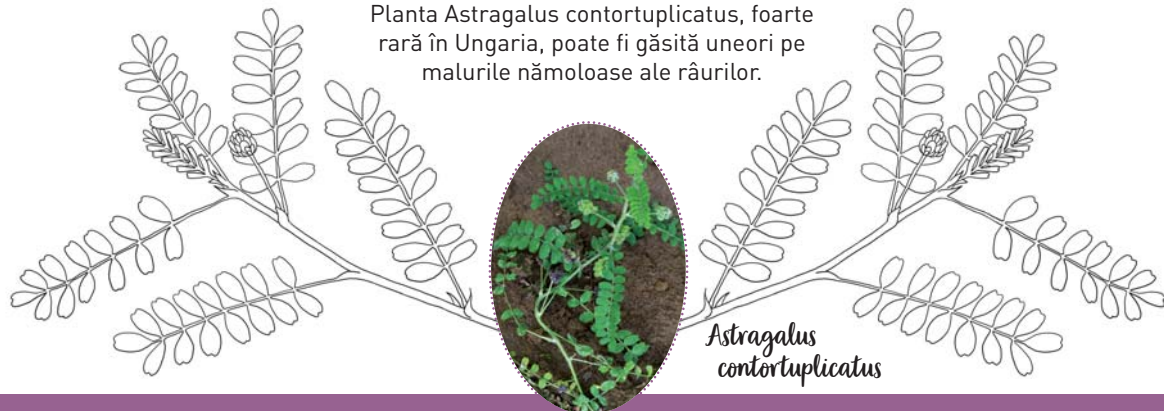
Potrivește unele segmente ale vegetației de la malurile râului cu denumirile lor!

1 2 3 4 5 6

- algă plutitoare
- tufărișuri de salcie
- algă atașată de substrat
- stuăriș
- crâng format din salcie și plop
- smârc

Planta Astragalus contortuplicatus, foarte rară în Ungaria, poate fi găsită uneori pe malurile nămoase ale râurilor.

Astragalus contortuplicatus

cornaci

Știi că?

Pe timp de foamete, se măcina fructul țepos al cornaciului pentru a obține făină, din care se cocea pâine. Coapte, seamănă la gust cu castanele, de aceea, în limba engleză se numesc „castane de apă”.

clocotul

Știi că?

Clocotul este o plantă protejată a luncilor.

Cserebökény

Din cauza diminuării numărului de copaci bătrâni, scorburoși, specialiștii ajută cloclitul și prin plasarea unor cloclitoare artificiale.

Pe vremuri, Cserebökény a fost o luncă alimentată de râul Criș și de alte nenumărate râuri. Aria s-a schimbat după regularizarea apelor și după drenări, terenul mlăștinos devenind pustă sărăturată. În ciuda acestui fapt, ici-acolo se mai găsesc porțiuni specifice habitatelor originale. Această dualitate definește astăzi varietatea habitatului.

Lumea păsărilor este foarte bogată și spectaculoasă. Îndreptându-ne privirea spre cer, putem observa siluetele a nenumărate păsări și, observându-le cu atenție, putem vedea că există diferențe între ele, cum ar fi diferențele dintre vulturii mari și șoimii supli.

Potrivește denumirile speciilor cu siluetele!

- șoim dunărean
- acvilă de câmp
- ciuf de câmp
- gârliță mare
- crete sur

Știi că?

Își asigură supraviețuirea cu ajutorul rădăcinii pivotante (ca un țărș), care este groasă și ajunge adânc.

Bassia sedoides

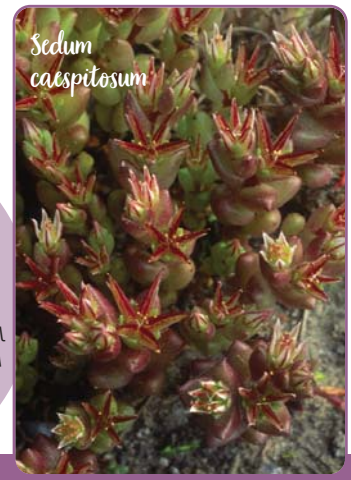

dumbrăveanca

Speciile *Sedum caespitosum* și *Bassia sedoides* trăiesc în zona stepelor aride sărăturate.

Știi că?

Folosește o tehnică interesantă în vederea supraviețuirii. Toamna, când există o cantitate mai mare de precipitații, încolțește, astfel, primăvara se află în avantaj și răsare repede. La începutul verii, când înfloresc cele mai multe plante, își pierde frunzele și se uscă.

Sedum caespitosum

Gârlițele mari parcurg în fiecare toamnă mai multe mii de kilometri între locul de reproducere din zonele de tundră și ariile de iernare, trecând în această migrație și pe teritoriul Parcului Național Mureș-Criș. Grupurilor lor, formate din mai multe sute de exemplare, li se alătură, uneori, specii rare, cum ar fi specia strict protejată a găștei cu gât roșu sau gârlița mică, ușor de recunoscut după aureola galbenă din jurul ochilor, după pata mare albă de pe frunte. Sunt greu de observat și cu ochiul unui ornitolog (persoana care studiază păsările). **Tu le găsești?**

Lacul Alb din Kardoskút

Lacul Alb din Kardoskút, în calitatea lui de lac sărăturat, este, totodată, unul dintre valorile naturale de talie mondială ale Marii Câmpii Ungare. Datorită caracteristicilor lui deosebite, este ultimul refugiu al unor specii unice, unul dintre cele mai importante popasuri ale migrației păsărilor de apă din Ungaria. Din cauza activității umane de transformare a peisajului, suprafețele de apă sărăturată de acest gen au scăzut drastic. Deoarece există deosebit de puține, ele au devenit foarte vulnerabile și necesită a fi protejate în mod deosebit.

Lacul Alb din Kardoskút este alimentat nu numai de precipitații, ci și de izvoare subterane misterioase.

În fiecare vară, lacul devine total uscat, fundul lui este acoperit de sărătură albă.

Este locul unde vântureii de seară își fac cuibul și este, în același timp, unul dintre locurile lor de întâlnire înainte de migrația de toamnă.

RAMSAR

vânturel de seară

NATURA 2000

Astăzi, pajiștile Parcului Național Criș-Mureș sunt locul de pășunat al multor specii native: a mii de sure ungurești, sute de bivoli, respectiv al oilor racka ungurești sau al țigăilor, toate având un rol foarte important! Aceste animale ajută la menținerea echilibrului habitatelor din pustă. În timp ce, cu pășunatul și cu copitele lor întrețin pajiștile, bălegarul lor util atrage nenumărate insecte, parte importantă a hranei păsărilor.

Știi că?

Fiecare animal de casă are un mod diferit de a paște. Fiecare animal erbivor lasă în urmă un alt tip de teren în urma pășunatului.

NATURA 2000

Anumite păsări (Natura 2000) care își fac cuibul pe pământ clocesc cu plăcere pe pajiștile cu anumite animale native. Potrivește păsările cu animale domestice!

Sura ungurească preferă atât pajiștile mai uscate, cât și pe cele umede, consumând cu plăcere și stuful fraged. Nu paște integral lungimea firului de iarbă, la fel ca alte animale domestice.

Oile pasc astfel încât lasă doar fire foarte scurte de iarbă sau lasă chiar zone lipsite de vegetație în urma lor.

sitar de mal

Cuiburile de sitari de mal pot fi găsite pe pajiștile umede, în ascunzișul vegetației înalte.

ciovică roștatică

Cuibul acestei păsări este o simplă adâncitură în pământ, pe pajiștile uscate, de-a lungul lacurilor sărăturate.

nagăt

Își face cuibul pe pajiștile și terenurile arabile din jurul lacurilor sărăturate.

prundăraș de sărătură

Își construiește cuibul în zona lacurilor sărăturate, pe terenuri lipsite de vegetație, scurmând o mică adâncitură.

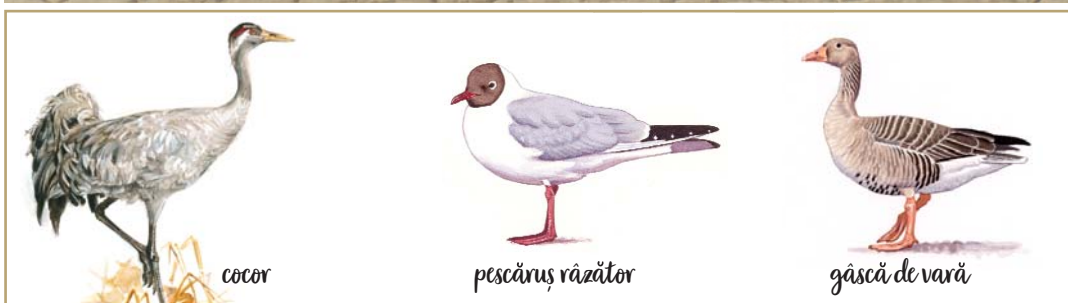
Urmele căror specii de păsări Natura 2000 pot fi identificate pe fundul uscat al Lacului Alb? Leagă urmele cu păsările corespunzătoare!

NATURA 2000

egretă mare

rață lingurar

ciocintors

cocor

pescăruș răsător

gâscă de vară

În perioada migrației de toamnă, cocorii se hrănesc ziua pe tarlalele de porumb. În amurg se retrag în cuveta lacului, unde își petrec noaptea, pentru a fi în siguranță de prădători. Momentul acesta mirific este cel mai propice pentru a estima numărul cocorilor.

Numără câți cocori au înnoptat într-o seară de noiembrie în cuveta lacului, dacă în seara respectivă le-am observat timp de trei ore, în decursul cărora s-au retras 60 de păsări în fiecare minut!

..... oră x minut x pasări = pasări

Pajiștile seculare din Tatársánc

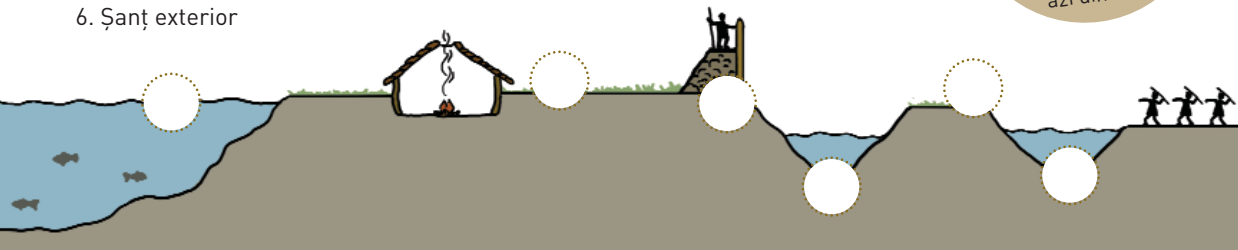
Interesantul obiect, Șanțul Tătăresc, este un semicerc dublu și poate fi văzut și din aer. Nu este o formațiune naturală. A fost construit de oameni pentru a apăra un sat împotriva cotropitorilor celți sau sciți. Chiar dacă numele sugerează altceva, șanțul nu provine din perioada tătarilor, ci de mult mai devreme, din Epoca Bronzului. O mică parte a șanțului, acoperită de pajiști seculare, nu a fost niciodată arat de la construirea lui. Astfel, este acoperit de pajiști seculare, în care se găsesc specii de plante valoroase, rare,

Șanțul uriaș (cu o lungime de 3 km) a fost construit prin forță manuală, cu ajutorul sabelor de corn și a altor instrumente rudimentare. Chiar și azi, cu mașinile noastre moderne, am avea nevoie de mai multe luni pentru a-l construi.

Poți stabili care parte unde se afla? Te ajută desenul!
Scrie în cercuri numărul corespunzător!

1. Șanț cu apă interior, săpat manual
2. Șanț cu apă exterior, săpat manual
3. Șanț cu palisadă
4. Pârâu natural
5. Loc de așezare protejat pe conul de dejecție al pârâului
6. Șanț exterior

Știi că?

Șanțul Tătăresc cel Mare (Nagy-Tatársánc) are 3000 de ani, formă semicirculară, iar sistemul lui dublu de șanțuri se vede și azi din aer.

În Ungaria, buruiana talanului (Adonis vologensis) a fost prima specie de plantă protejată.

Pajiștile pe loess din Gyorvás

Știi că?

Rădăcina buruienii talanului, astăzi o specie strict protejată, era culeasă de multă lume și era utilizată în vindecarea animalelor.

În Ungaria, aici se găsește cel mai mare inventar al speciei buruiana talanului. Această plantă cu o floare minunată, a cărei răspândire se întinde până în stepele asiatice, în țara noastră se găsește doar în două locuri.

Pe lângă culesul necontrolat, oare ce ar mai fi putut duce la scăderea drastică a inventarului speciei? Și ce se poate face în vederea salvării ei?

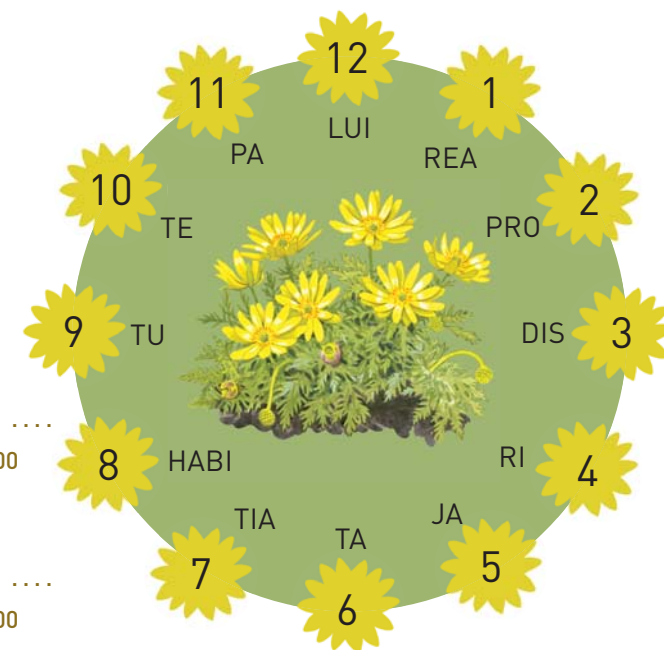
Aranjează acele imagini ale ceasului-floare la ora dată! Apoi, citește rezolvările obținute din silabele corespunzătoare, prima oră pe cele de la orar, apoi pe cele de la minutar!

Cauza extincției este:

.....
3:55 4:35 8:30 9:00

În vederea salvării ei, este nevoie de:

.....
2:50 5:05 8:30 9:00

jaleș cârn (jaleș de stepă)

Știi că?

Punctul cel mai vestic al răspândirii jaleșului cârn în Europa este în Ungaria, unde trăiește doar în partea sudică a Transtisei.

Datorită lorii ei aplecate, se mai numește și jaleș plecat, iar în traducere mot à mot „salvie-nchinătoare”.

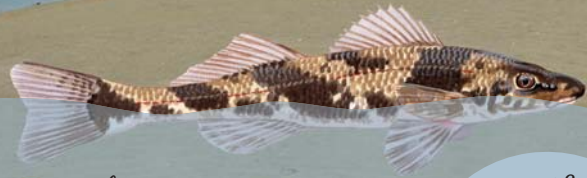
Lunca Mureșului

Râul Mureș, însoțit de insule, bancuri de nisip, lunci și păduri, șerpuiește în partea sudică a parcului național. Transportă o cantitate mare de aluviuni, în urma cărora rămâne în urmă un sol fertil. Cantitatea mare de aluviuni depusă pe fundul albiei schimbă permanent situația albiei. Deoarece Mureșul izvorăște din Carpați, și în această parte a Marii Câmpii Ungare au ajuns și s-au stabilit numeroase vietăți deosebite din regiunile montane.

Una dintre cele mai mari populații de vidre viețuiesc de-a lungul Mureșului.

vidră

fusar-mare

NATURA 2000

scoică mică de râu

NATURA 2000

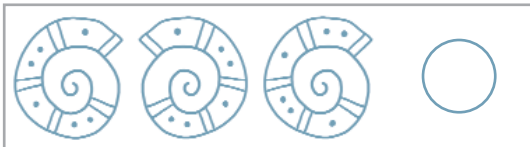
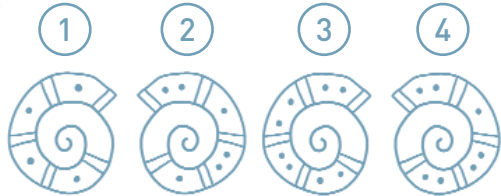
Știi că?

Și în râul Mureș se găsesc paturi formate din nisip și pietriș, necesare în vederea depunerii de icre de către fusarul mare.

Știi că?

Se reproduce într-un mod aparte. Larvele (glochidii), micuții săi urmași, se dezvoltă un timp fixate pe zonele moi ale speciilor de pești, hrănindu-se din țesutul corporal al acestora.

Dintre cei 4 melci, care se potrivește la coada rândului?

melcul banatic

Una dintre speciile interesante ale faunei Luncii Mureșului este melcul banatic, o specie protejată.

NATURA 2000

Știi că?

Descoperire senzațională! În Lunca Mureșului au descoperit, în 1996, o specie până atunci necatalogată, musca Sphyracephala europaea. Cele mai apropiate specii ale familiei se găsesc la tropice.

3-4 mm

musca Sphyracephala europaea

8-9 mm

musca de casă

Prigoria de o coloratură uimitoare își face adesea cuibul în perețele de loess de pe malurile Mureșului.

NATURA 2000

Găsește cele 7 diferențe dintre cele două imagini!

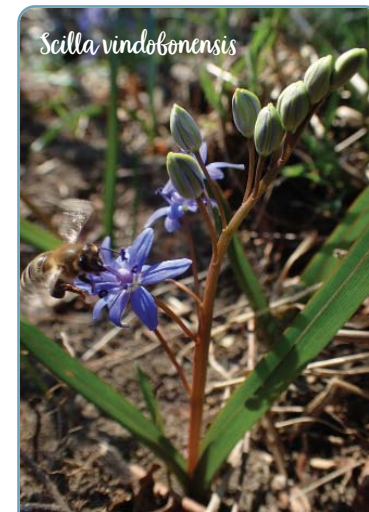
prigoria

Știi că?

Cel mai mare plop alb care a existat vreodată în țara noastră, copacul-martor din Vetyehát, a trăit în Lunca Mureșului și a avut circumferința de 11 m!

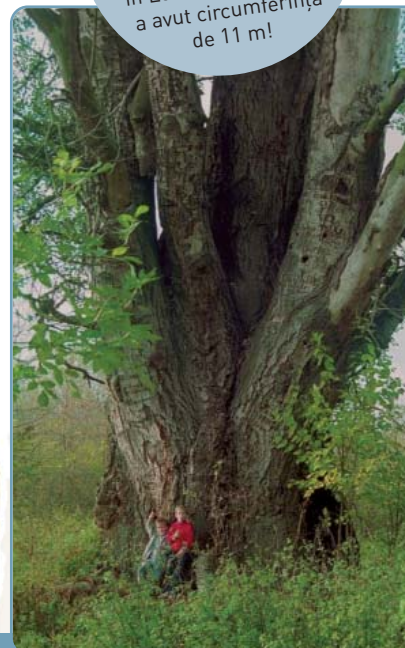
În anul 2002, furtuna a doborât acest arbore matusalemic. Din inelele de creștere ale copacului s-a putut stabili că acest copac s-a așezat în crângurile din luncă undeva în anii 1800, deci avea în jur de 200 de ani. Plopul alb arareori ajung la vârsta aceasta.

Numără câți ani are copacul cu ajutorul secțiunii din imagine!

Scilla vindobonensis

Este una dintre florile de primăvară timpurii care apare sub formă de aglomerări în pădurile de pe malurile Mureșului. Mirosul ei îmbătător se simte de departe.

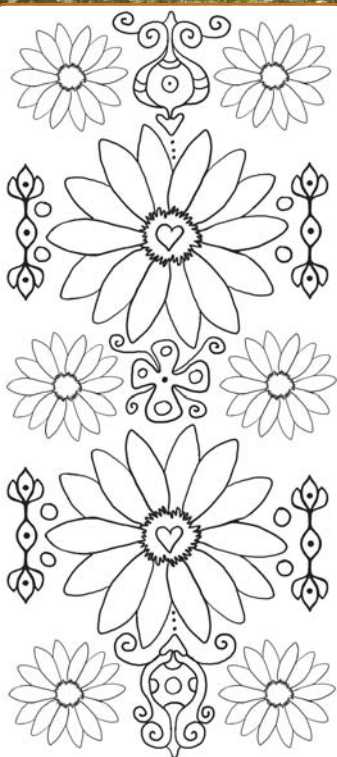
Pustele din Gsañád

RAMSAR

În această parte a parcului național întâlnim cea mai diversă suprafață, căci în puste până și o diferență de nivel de câțiva centimetri înseamnă o diferență uriașă între speciile de aici, unde se pot întâlni mlaștini sărăturate, stepă aridă sărăturată, bermă (banchetă) sărăturată, iar în cele mai înalte zone pajști pe loess.

Libelloides macaronius

Bermele sărăturate se înalță doar la câțiva centimetri de la nivelul solului, totuși, datorită diferențelor de săruri și umiditate din sol, habitatele din **partea superioară a bermei (1), marginile bermei (2) și fundul bermei (3)** sunt preferate fiecare de alte și alte tipuri de plante.

Potrivește, cu ajutorul imaginilor, descrierile cu părțile corespunzătoare ale bermei!

Cea mai înaltă parte a bermei oferă cele mai bune condiții de viață. Aici întâlnim levănțica de mare.

Pe această parte înclinată a bermei trăiește, cel mai adesea, mușetelul (romanița).

Cea mai defavorizată zonă a bermei este partea ei de jos, care primăvara este inundată pentru un timp mai îndelungat.

ruscuiță de primăvară

Preferă zonele calcaroase. Face parte din familia Ranunculaceae.

Înflorește din martie până în mai.

10-40 cm

brândușă galbenă de toamnă

Știi că?

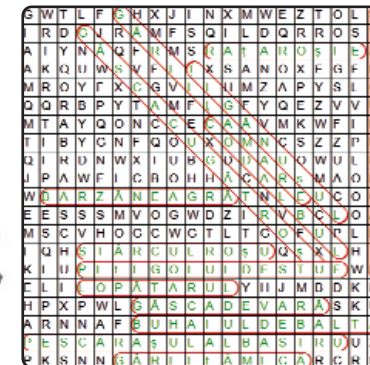
Brândușa galbenă de toamnă înflorește toamna doar dacă la sfârșitul verii vor avea loc precipitații cât de reduse. Dar, chiar dacă nu înflorește, se poate fecunda singură sub pământ.

Rezolvări

Kis-Sárrét

vidră: rac, pește, melc de livadă
broască-țestoasă europeană de baltă: pește, larvă de libelulă
liliac cu urechi scobite (liliac cărămiziu): țânțar
triton cu creastă dobrogean: larvă de libelulă

Pusta Mágor

cristel de câmp: 7 bucată
cuib: 3 bucată

buhai de baltă cu burtă roșie, țipar, broască-țestoasă europeană de baltă

Pusta Kigyós

degetele mortului: 1.
tarantulă românească: 3.

piciorong: 2.
pătlagină: 3.

stejar pendunculat: 1.
kciocănitore de stejar: 1.

croitorul marmorat

GORGAN,

TUMUL,

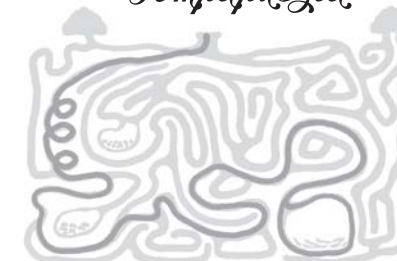
MOVILĂ DE HOTAR,

TELL

Pusta cu arbori din Bélmegyer

Pajiștile pe loess din Tompauszta

Pustele Dévaványa și Ecseg

știucă

lin

boartă (boarcă)

știucă

2. Dropia nu își face cuib, ...
3. Puii își părăsesc cuibul aproape imediat după naștere, ...
4. Toamna se pregătesc de iarnă, ...
5. Iarna, cea mai importantă sursă de hrană a lor sunt ...

Lunca Grișului

1 algă plutitoare

5 tufărișuri de salcie

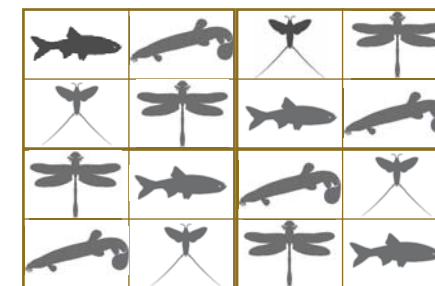
2 algă atașată de substrat

3 stufăriș

6 crâng format din salcie și plop

4 smârc

CASTOR

Pustele din Gsañád

RAMSAR

În această parte a parcului național întâlnim cea mai diversă suprafață, căci în puste până și o diferență de nivel de câțiva centimetri înseamnă o diferență uriașă între speciile de aici, unde se pot întâlni mlaștini sărăturate, stepă aridă sărăturată, bermă (banchetă) sărăturată, iar în cele mai înalte zone pajști pe loess.

Bermele sărăturate se înalță doar la câțiva centimetri de la nivelul solului, totuși, datorită diferențelor de săruri și umiditate din sol, habitatele din **partea superioară a bermei (1), marginile bermei (2) și fundul bermei (3)** sunt preferate fiecare de alte și alte tipuri de plante.

Potrivește, cu ajutorul imaginilor, descrierile cu părțile corespunzătoare ale bermei!

Cea mai înaltă parte a bermei oferă cele mai bune condiții de viață. Aici întâlnim levănțica de mare.

Pe această parte înclinată a bermei trăiește, cel mai adesea, mușetelul (romanița).

Cea mai defavorizată zonă a bermei este partea ei de jos, care primăvara este inundată pentru un timp mai îndelungat.

Preferă zonele calcaroase. Face parte din familia Ranunculaceae.

Înflorește din martie până în mai.

10-40 cm

brândușă galbenă de toamnă

Știi că?

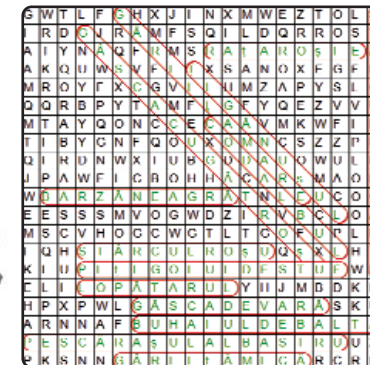
Brândușă galbenă de toamnă înflorește doar dacă la sfârșitul verii vor avea loc precipitații cât de reduse. Dar, chiar dacă nu înflorește, se poate fecunda singură sub pământ.

Rezolvări

Kis-Sárrét

vidră: rac, pește, melc de livadă
broască-țestoasă europeană de baltă: pește, larvă de libelulă
liliac cu urechi scobite (liliac cărămiziu): țânțar
triton cu creastă dobrogean: larvă de libelulă

Pusta Mágor

cristel de câmp: 7 bucată
cuib: 3 bucată

buhai de baltă cu burtă roșie, țipar, broască-țestoasă europeană de baltă

Pusta Kigyós

degetele mortului: 1.
tarantulă românească: 3.

piciorong: 2.
pătlagină: 3.

stejar pendunculat: 1.
kciocănitore de stejar: 1.

croitorul marmorat

GORGAN,

TUMUL,

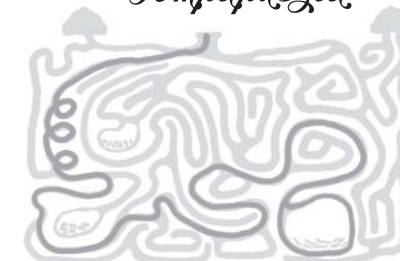
MOVILĂ DE HOTAR,

TELL

Pusta cu arbori din Bélmegyer

Pajiștile pe loess din Tompauszta

Pustele Dévaványa și Ecseg

știucă

lin

boartă (boarcă)

știucă

2. Dropia nu își face cuib, ...
3. Puii își părăsesc cuibul aproape imediat după naștere, ...
4. Toamna se pregătesc de iarnă, ...
5. Iarna, cea mai importantă sursă de hrană a lor sunt ...

Lunca Grișului

1 algă plutitoare

5 tufărișuri de salcie

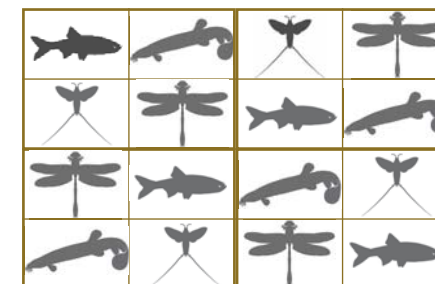
2 algă atașată de substrat

3 stufăriș

6 crâng format din salcie și plop

4 smârc

CASTOR

Rezolvări

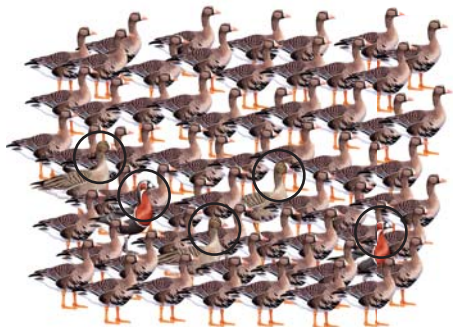
Gserebökény

gârliță mare șoim dunărean

erețe sur ciuf de câmp acvilă de câmp

Lacul Alb din Kardoskút

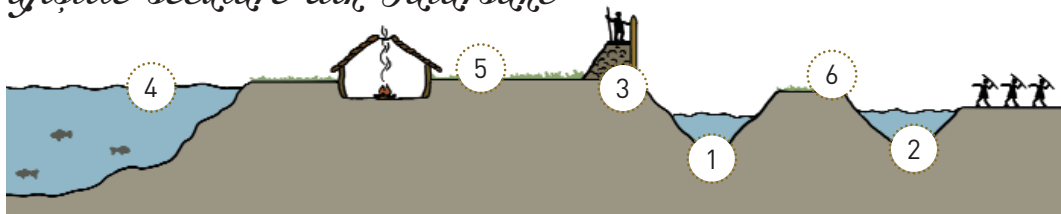
Sura ungurească - sitar de mal, nagâț

oile - prundăraș de sărătură, ciovică roșiatică

1: ciocîntors, 2: egretă mare, 3: rață lingurar, 4: cocor, 5: gâscă de vară, 6: pescăruș râzător

3 oră x 60 minut x 60 pasări = 10 800 pasări

Pajiștile seculare din Tałasrance

Pajiștile pe loess din Gsorvás

DISPARIȚIA HABITATULUI PROTEJAREA HABITATULUI

Lunca Mureșului

15 ani

Pustele din Gsanád

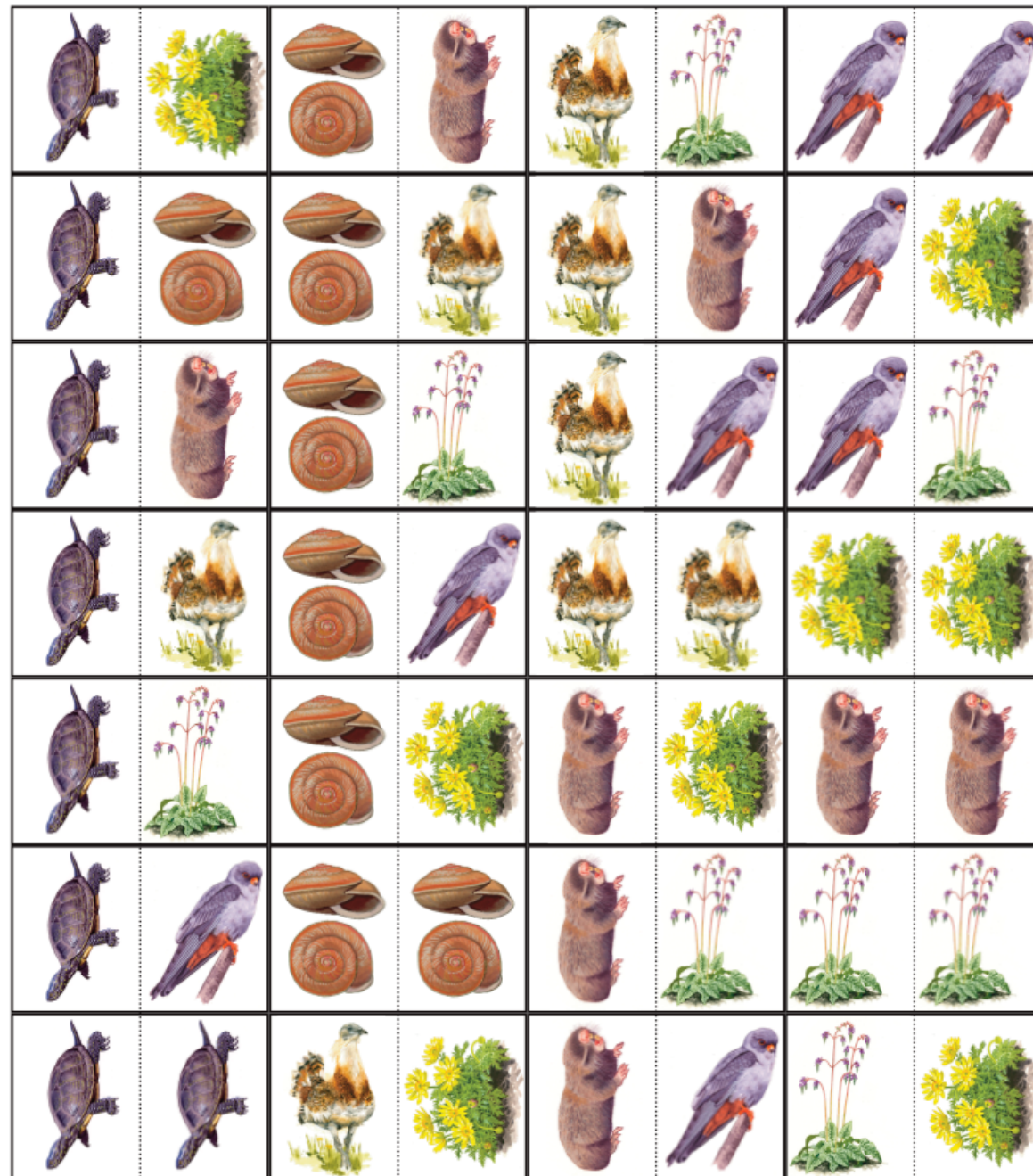
1: Cea mai înaltă parte a bermei oferă cele mai bune ...

2: Pe această parte înclinată a bermei trăiește, ...

3: Cea mai defavorizată zonă a bermei este partea ...

Minidomino

Taie cărțile de-a lungul liniilor îngroșate și începe jocul!
Dacă nu îți amintești speciile, răsfoiește caietul din nou!

Parteneriat pentru un viitor mai bun

